

27.11.2019

Asia/18

§ 355

Valtuutettu Alviina Alametsän aloite toimenpideohjelmasta koulu- kiusaamisen kitkemiseen

HEL 2019-005019 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto katsoi aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Alviina Alametsän aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Alviina Alametsä ja 17 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki linjaa koulukiusaamisen suhteen nollatoleranssin kaikissa kouluissa ja rakentaa kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntämällä toimenpideohjelman koulukiusaamisen kitkemiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että kunnianhimoinen kiusaamisen vastaisen ohjelma on kirjattu kaupunkistrategiaan 2017–2021. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on yhdessä muiden toimialojen, kolmannen sektorin edustajien, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa valmistellut ohjelmaa. Ohjelma otetaan käyttöön kuluvan lukuvuoden aikana ja se kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi ohjelman toimenpiteet elokuussa. Koulut ovat parhaillaan valmistautumassa ohjelman julkiseen aloitukseen, joka tapahtuu nuorten vetämässä tilaisuudessa 31.10.2019. Samalla julkaistaan myös ohjelman nettisivut. Ohjelma esitellään oppilaille, opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen, varhaiskasva-

tuksen, koulujen ja oppilaitosten työntekijöille, yhteistyökumppaneille, päättäjille ja kuntalaisille.

Koulukiusaamiseen on jo tällä hetkellä nollatoleranssi sekä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa että toisella asteella. Kouluissa on käytössä monenlaisia sosiaalisia ja tunnetaitoja vahvistavia ohjelmia, mutta ongelmana on, ettei niitä aina käytetä johdonmukaisesti. Kaikki kiusaamistapaukset eivät tule tietoon ja osan selvittely on ollut hyvin haastavaa.

Uudessa kiusaamisen vastaisessa ohjelmassa keskeistä on suomalaisen ja kansainväliseen tietoon perustuva johtaminen ja se, että toimenpiteet kiusaamista vastaan toteutetaan johdonmukaisesti ja kaikki aikuiset toimivat yhdessä kiusaamisen lopettamiseksi. Sitä laadittaessa on selvitetty myös kansainvälisiä malleja kiusaamisen estämisessä. Ohjelmaa päivitetään ja tarkennetaan käytännön kokemusten perusteella.

Asiasta on saatu kasvatusta- ja koulutuslautakunnan lausunto. Vastaus on lautakunnan lausunnon mukainen.

Hallintosäännön mukaan kaupunginvaltuusto käsittelee aloitteet, jotka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Alviina Alametsän aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 11.11.2019 § 759

HEL 2019-005019 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteerin, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 27.08.2019 § 301

HEL 2019-005019 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ym. valtuustoaloitteesta koulukiusaamisen kitkemisen toimintaohjelmaa.

Kiusaamisen nykytilanne ja toimenpiteet sen torjumiseksi

Koulukiusaamiseen on ollut Helsingissä nollatoleranssi sekä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa että toisella asteella. Kaikki kiusaamistapaukset eivät kuitenkaan ole tulleet tietoon, ja osan selvittely on ollut todella haastavaa.

Koulukiusaamisen määrää varhaiskasvatuksessa on selvitetty huoltajien ja päiväkodin henkilöstön yhteisissä tapaamisissa. Erityisen tärkeä on Hyve4, jossa vanhemmat haastattelevat lastaan näiden kokemuksista päiväkodin ryhmästä, osallisuudesta ja hyvinvoinnista. Tässä yhteydessä on selvitetty myös lasten subjektiivisia kokemuksia kiusaamisesta. Lapsilta kysyttiin ”Kiusataanko jotain lasta sinun ryhmässäsi? Jos, niin miten?” Puolet 4-vuotiaista päivähoitossa olevista lapsista kokee, että päiväkodissa esiintyy jonkinlaista kiusaamista. Kiusaamiskokemuksista kolmasosa on fyysistä kiusaamista, joka lasten kertomana tarkoittaa lyömistä, nipistämistä, raapimista, puremista ja tönimistä.

Ryhmäkohtaisissa toiminnan suunnitelmissa painotetaan näkökulmina lapsen osallisuutta, vuorovaikutusta sekä oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevaa varhaiskasvatusta. Esiopetuksen toimintasuunnitelmaan kirjataan yhteisöllinen oppilashuolto, joka sisältää opetusryhmien hyvinvoinnin, sukupuolten tasa-arvon sekä toiminnan kiusaamistilanteissa.

Perusopetuksessa kiusaaminen on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt selvästi. Kuitenkin esimerkiksi 8. ja 9. luokkalaisista peruskou-

lun oppilaista 5.5 prosenttia kokee edelleen tulevansa säännöllisesti kiusatuksi.

Kouluissa käytetään monenlaisia sosiaalisia- ja tunnetaitoja vahvistavia ohjelmia. Suosituin on KiVa koulu -ohjelma, joka on käytössä 78 prosentissa helsinkiläisiä kouluja. Ohjelmaa ei aina käytetä johdonmukaisesti ja kattavasti. Yli puolet ohjelmaa käyttävistä kouluista käyttää sitä vain osassa luokkia. Myöskään ohjelmaan kuuluvaa KiVa-tiimiä ei aina käytetä. Muita paljon käytettyjä menetelmiä ovat olleet Friends, Askeleittain, sekä Vertaissovittelu. Usein myöskään näitä ei ole käytetty systemaattisesti.

Kouluterveyskyselyn perusteella kiusaaminen on Helsingissä lukioissa hieman muuta Suomea yleisempää. Kiusaamiseen osallistuvien määrä sen sijaan on laskenut koko ajan. Kiusattujen määrä on lukioissa (1,5 %) selvästi pienempi kuin ammatillisessa koulutuksessa (3,5 %). Toisella asteella kiusaaminen on vähäisempää kuin peruskouluissa. Ammatillisessa koulutuksessa kiusaaminen on 2-3 kertaa yleisempää kuin lukioissa, mutta suuntaus on kuitenkin ollut parempaan päin. Myös kiusaamiseen osallistuvien määrä on laskenut.

Kokonaisuutena tilanne on toisella asteella menossa hieman parempaan suuntaan, mutta huolestuttaviakin asioita on. Syrjivä kiusaaminen on yleistä ja kaikilla koulutusasteilla on heikko kuuluvuudentunne luokka- ja koulu yhteisöön (noin 50 % ei koe kuuluvansa osaksi näitä).

Yhteisöllisten ennaltaehkäisevien menetelmien osaamisessa merkittävään panostus on ollut Resto-sovittelumenetelmän käyttäminen kaikkien Stadin ammattiopistossa aloittavien ryhmien kanssa. Ryhmämuotoinen työskentely toimii ryhmäyttävänä toimena ja edistää yhteenkuuluvuutta ja keskusteluyhteyksiä ryhmissä. Periaatteena on, että kaikki toisen asteen opiskeluhuollon työntekijät koulutetaan menetelmän käyttöön. Kuraattorit ja psykologit työskentelevät kiusaamistapausten selvittämisessä usein työparina. Kiusaamistapaukset viedään aina myös koulutuspäällikön tietoon.

Toisen asteen opiskeluhuollon toimijat ovat useimmiten kokeneet, että kiusaamiseen puuttumisesta on ollut apua. Seksuaaliseen häirintään liittyen on hyödynnetty myös ulkopuolisten toimijoiden asiantuntijuutta (esimerkiksi Väestöliitto). Lukioissa on omia toimintamalleja kiusaamistilanteiden käsittelyyn, kuten "KiVa-tiimi". Esiin nostettavia ilmiöitä lukioiden osalta ovat opiskelijaryhmien klikkiytymiset, porukasta pois jättäminen, piilossa oleva kiusaaminen, ulkopuolisuuden tunne ja vuorovaikutushaasteet ryhmissä.

Kiusaamiseen kytköksissä on usein myös koettu yksinäisyys. Eri koulutusasteilla onkin alettu kohdistaa aiempaa enemmän huomiota sosiaa-

liseen kiinnittymiseen. Sosiaalinen kiinnittyminen on ollut opiskeluhoollon erityisenä painopisteenä kuluneen vuoden ajan.

Kunnianhimoinen kiusaamisen vastainen ohjelma

Helsingin kaupunkistrategiaan on kirjattu, että kaupunkiin luodaan kunnianhimoinen kiusaamisen vastainen ohjelma. Kasvatuksen ja koulutuksen lautakunta pitää strategian tavoitetta erittäin kannatettavana. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on yhdessä kaupungin muiden toimialojen, kolmannen sektorin edustajien, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa valmistellut ohjelmaa. Sitä laadittaessa on selvitetty myös kansainvälisiä malleja kiusaamisen estämisessä. Ohjelma otetaan käyttöön lukuvuoden 2019-2020 alkuvaiheessa, ja se esitellään lukuvuoden alkaessa oppilaille/opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen; varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten työntekijöille, yhteistyökumppaneille, päättäjille sekä kuntalaisille. Ohjelma kirjoitetaan lukuvuoden alkuun mennessä kielelle, jota myös lapset ja nuoret ymmärtävät vaivatta. Nuoret myös osallistuvat tekstin ja asiaan liittyvän tiedotuskampanjan suunnitteluun.

Ohjelmassa keskeistä on suomalaisen ja kansainväliseen tietoon perustuva johtaminen sekä se, että toimenpiteet kiusaamista vastaan toteutetaan johdonmukaisesti ja siten, että kaikki aikuiset toimivat yhdessä kiusaamisen lopettamiseksi. Kiusaamisen vastainen ohjelma kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen.

Kiusaamisen vastainen ohjelma muodostuu seuraavista osa-alueista:

1. Hyvinvoinnin mittarit
2. Sosiaalisia- ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat
3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sovitut säännöt
4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen
5. Hyvinvoinnin starttitapaamiset
6. Sähköiset palautekanavat
7. Kiusaamisen selvittämisen kirjaaminen
8. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt
9. Restoratiiviset lähestymistavat
10. Nimikkoaikainen paljon kiusatuksi tulleelle

11. Kiusaaminen on rikos. K-0 toiminta kaikki koulut kattavaksi

12. Tukioppilastoiminnan kehittäminen

13. Vertaistukitoiminta

Ohjelman toimenpiteistä osa kohdentuu ennaltaehkäisevään työhön, kuten esimerkiksi jatkuvaan ryhmäyttämiseen sekä tunne- ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Osa toimenpiteistä kohdistuu siihen, mitä kouluissa tai oppilaitoksissa tehdään, kun kiusaamista on havaittu. Ohjelmassa on toimenpiteitä myös niihin tilanteisiin, joissa pitkään jatkunut kiusaaminen on tulehduttanut eri osapuolten välit niin, että tarvitaan ulkopuolista sovittelijaa. Tällaiseen tilanteisiin apua saadaan esimerkiksi Aseman lapsissa kehitellyn K-0 (Kiusaaminen nollaan) mallin avulla.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että edellä kuvatun mallin pohjalta voidaan edetä kiusaamisen vastaisessa työssä. Mallia tulee myös päivittää ja tarkentaa käytännön kokemusten perusteella.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi